

Gastredactioneel

Hormonen en seks

René Kropman

Haga Ziekenhuis, Den Haag

Wanneer je bij het voortgeschreden prostaatcarcinoom een man castrereert, schrik je soms van de gevolgen. Moeheid, depressie, soms agressie, initiatiefverlies, verminderde kracht, osteoporose, verlies aan seksuele belangstelling. Broosheid. Je staat versteld van de gevolgen van het grotendeels wegnemen van één zo'n molecuul. Maar bij sommige mannen lijkt het weer weinig effect te hebben. Die fietsen, klussen en tuinieren gewoon door. Ze komen vrolijk op je spreekuur om te vertellen dat het zo goed met ze gaat. Kennelijk is er een verschil in effect van hormonale deprivatie bij verschillende individuen.

Een testosteronspiegel beneden 8 ng/ml is te laag. Tussen 8 en 12 ng/ml is een schemergebied. Veel deskundigen menen dat een spiegel beneden 12 ng/ml al afwijkend is. Het meten van testosteron bij lage spiegels is moeilijk en afhankelijk van verschillende meetmethoden en versturende invloeden. Ook de interpretatie van lage testosteronspiegels is daarom moeilijk. Bij welke waarden en bij welke waarden moet of kan je suppleren? Voeg daar nog bij dat de gevoeligheid van androgeenreceptoren aan het celoppervlak per individu kan wisselen. Ook kan de intracellulaire concentratie van hormonen en de gevoeligheid van receptoren wisselen.

Veel mensen in onze maatschappij zijn te dik. Adipositas leidt tot een lagere testosteronspiegel. Omgekeerd leidt een lage testosteronspiegel tot adipositas. Moeten wij mannen met een lage testosteronspiegel gaan suppleren om ze minder adipeus te laten zijn of moeten we hen niet suppleren en ze aansporen

meer te bewegen?

Wanneer je een vrouw castrereert, zoals gebeurt bij borstkanker, treedt er een acute daling op van testosteron en oestrogenen. Na de menopauze bereikt elke vrouw uiteindelijk min of meer dezelfde hormoonspiegels als de gecastreerde vrouw. Toch zijn de gevolgen vaak geheel anders. Bij de gecastreerde vrouwen treedt vaker een verminderde zin in seks op. Kennelijk is de snelheid van verandering van spiegels van belang voor de gevolgen.

Bij adolescenten die een geslachtsverandering willen ondergaan, wordt de puberteit enige jaren onderdrukt. Dit voorkomt sterke veranderingen van het lichaam in de richting van het ongewenste geslacht. Later krijgen ze hormonen toegediend die bij het gewenste geslacht passen. De korte termijn effecten van deze hormonale stormen zijn duidelijk zichtbaar. De lange termijn effecten van deze hormonale ingrepen zijn echter niet minder boeiend. Hier ligt nog een groot onderzoeksterrein.

De invloed van hormonen op de mens en diens seksueel functioneren is slechts deels bekend. Een kritische houding ten opzichte van allerlei claims betreffende de noodzaak van suppletie is gewenst. In januari 2008 hield de WWS een congres met als thema "Seks en Hormonen". Veel van bovengenoemde hormonale problematiek kwam toen aan de orde. Na het congres dachten we direct aan een themanummer van het Tijdschrift voor Seksuologie over dit onderwerp. Dit nummer van het Tijdschrift voor Seksuologie bevat een aantal artikelen van sprekers van dit congres. Ik hoop dat ze uw kennis over hormonen en hormonaal ingrijpen zullen vergroten.

Dr. R. Kropman, uroloog, Haga Ziekenhuis, Den Haag; voorzitter WWS.
E: r.kropman@hagaziekenhuis.nl

Ontvangen: 11 november 2008; Geaccepteerd: 14 november 2008.